

FOLK OG LAND

Redselsgjerninger etter krigen

Hva "N. Y. Journal American" avslører

«Sannheten er på marsj, og ingen ting kan stanse den». I en sjofel og forløyet verden er disse Zolas ord tross alt en trøst. Sannheten kommer ofte sent, men den marsjerer, og når den omsider kommer, er det gjerne med overveldende kraft. Sannheten kan demmes opp så lenge at den med uimotståelig velde bryter alle stengsler. Det er dette som holder på å skje i forbindelse med hele løgnkomplekset omkring den 2. verdenskrig.

I en artikkel i «N. Y. Journal American» for 4. mars i år meddeles det at et medlem av kongressen, Mr. Bosch, har fremsatt forslag om at der skal nedsettes en undersøkelseskommisjon, for å granske en av de fryktelige begivenheter som fant sted i Europa etter den 2. verdenskrig, nemlig «den tvungne repatrieringspolitikk som ble gjennomført av våre militære og sivile myndigheter i årene 1945-47».

Artikkelens forfatter (E. F. Tompkins) henviser til at det påstås at flere millioner krigsfanger og ikke-stridende flyktninger fra Sovjet-okkuperte områder ble nektet politisk asylrett og ble sendt til Russland for å krepere i slaveleirer eller likvideres av kommunistiske bøddler.

Noen av disse hårreisende fakta har vi hørt om tidligere, skriver forfatteren, og nevner i den forbindelse et par bøker av Eugene Lyons og George Fischer. Han gjør også oppmerksom på en artikkel i desembernummeret 1954 i tidsskriftet til The American Legion. Forfatteren av denne artikkelen, Julius Epstein, gjør her oppmerksom på at masakrene på de 16 000 polske offiserer i Katyn-skogen var en kommunistisk forbrytelse. Når det sanne forhold om disse mord ikke er

kommet til offentlighetens kunnskap, skyldes det etter Epsteins mening at vedkommende amerikanske myndigheter med vitende og vilje har holdt forholdet skjult.

SKURKESTREKEN I JALTA

Det var i Jalta at der ble truffet beslutning om å utlevere fanger og flyktninger, — det offisielle navn på det var «repatriering». Det var de vepnede styrker som skulle sette overenskomsten ut i livet. Herom skriver den nevnte Mr. Epstein:

«Dette fryktelige oppdrag med tvungen repatriering ble utført av tropper fra USA. — Britiske og franske soldater deltok riktignok også i dette motbydelige foretagende, men den vesentlige del av jobben ble gjort av amerikanske soldater.»

UNRA — de seierrike kortsgridders hjelpeorganisasjon etter krigen — «hjalp også til. Det fortelles at noen av de militære sjefene — således general Patton og general Patch — fant oppgaven så frastøtende at de vegret seg, men da kom der strikse ordre både fra SHAEF (hovedkvarteret i Europa) og de militære sjefene i Washington at befalingen skulle etterkommes. Epstein forteller videre:

«Den amerikanske regjering gikk lenger enn Jalta-overenskomsten tilsa, og det skyldtes den iver som noen av dens embetsmenn la for dagen. Denne fase i repatrieringsprogrammet sendte disse mennesker direkte i døden.»

De som skulle «repatrieres» omfattet røde soldater som ikke ønsket å vende tilbake til Sovjet, de gjenværende av Vlasovs antibolsjevikiske arme og en hel del sivile estlendere, lettere, litauere og polakker, — kvinner og barn innebefattet.

Jalta-forhandlingene offentliggjort

Men - i sensurert stand

Som vi meddelte våre lesere siste høst ville de hemmelige dokumenter fra Jalta bli offentliggjort i mars i år. På tross av energiske protester fra Churchill har det amerikanske utenriksdepartement nå sendt ut de steno-

I henhold til de mest pålitelige kilder mener Epstein å kunne anslå tallet på dem som ønsket å bli igjen på frihetssiden av det som snart skulle få betegnelsen «Jernteppet», til noe omkring to millioner. Men deres ønsker var det ingen som tok hensyn til.

Fra en lang rekke samlingssteder for «displaced» russiske undersåtter i Tyskland, Østerrike, Italia, Frankrike, England — ja, endog fra de Forente Stater, sendtes der ladninger med levende mennesker til Sovjets grenser. — Køller og bajonetter ble flittig brukt. En god del av de ulykkelige offer greide å komme unna. De foretrakk å begå — selvmord.

«Hele denne affære», skriver Epstein, «er fremdeles innhyllet i hemmelighetsfullhet og uforklarlig taushet». Og han stiller med rette det spørsmål: «Hvem var det som var så oppsatt på å befri verden for antikommunistiske russere, og hvorfor?»

Epstein mener at man har et holdepunkt i de av Kongressen senere påviste «infiltrasjoner i våre regjeringskontorer og i selve Det Hvite Hus av sovjet-agenter.»

Det er å håpe at den undersøkelseskommisjon som representanten Bosch ønsker nedsatt (og han har en rekke andre medlemmer med seg) ikke gir opp forinnen den får spørsmålet fullt oppklart. Den stinkende materie må fjernes før såret kan heles.

grafiske referater i en 800 sider stor bok.

Dessverre viser det seg etter de meldinger som foreligger, at de hemmelige dokumenter er blitt sensurert. Senator Joseph McCarthy erklærte på et møte at han hadde fått opplyst, at 150 mennesker hadde vært med på å gjennomgå og sensurere det materiale som skulle bringes til offentlighetens kunnskap vedrørende Jalta-møtet, således at det som ble offentliggjort, ikke ga et fyldestgjørende bilde.

McCarthy rettet et voldsomt angrep mot presidentens yngre bror, Milton Eisenhower, som er president for Pennsylvanias statsuniversitet, og som «utøver en umåtelig innflytelse på vår utenrikspolitikk». Han kritiserte Milton Eisenhower og utenriksministeriets embetsmenn, som er blitt sittende fra Roosevelts tid, fordi deres politikk går ut på fredelig co-eksistens med kommunistene fremfor befrielse av vasalstatene.

President Eisenhower burde atter gjennomlese sine valgtaler fra 1952 og erindre at hans regjering var forpliktet til en befriellespolitikk overfor vasalstatene, sa McCarthy. Ma nmåtte også endre den nuværende politikk, og de første skritt burde være en fordømmelse av «den skjendige kuhandel som fant sted i Jalta, tilføyet han.

Naturligvis er forhandlingene i Jalta i store trekk kjent, ikke minst fra Churchills eget verk om den annen verdenskrig, men på vesentlige punkter fins det interessante opplysninger som på ny bekrefter avdøde president Roosevelts mistillit til de gamle kolonimakter og tillit til marskalk Stalin.

Den interessanteste del av

de hemmelige referater er en privat samtale mellom Roosevelt og Stalin under Jaltamøtet. Denne samtale inneholdt flere oppsiktsvekkende punkter:

1. Roosevelt foreslo for Stalin en internasjonal tilsynsordning for Korea og Indo-China, hvor De forente stater og Sovjet-Russland skulle være hovedpartnere, mens Storbritannia skulle holdes utenfor. I Korea skulle også China være med. Det skulle ikke være fremmede tropper i Korea. Stalin mente denne ordning måtte være kortest mulig og at britene ville bli fornærmet om de ikke fikk være med. Han foreslo derfor at de skulle bli innbudt til å sende en representant. Om tilsynsforslaget for Indo-China sa Roosevelt at han visste at Churchill var imot det av hensyn til det britiske styre i Burma. Stalin svarte at etter hans oppfatning var Storbritannia ikke sterkt nok til å beskytte Burma.

Roosevelt svarte til dette at han ville foreslå at Storbritannia skulle gi Hongkong tilbake til China som internasjonal frihavn, men han la til at han visste at Churchill var mot denne tanken (dette spørsmål nevnes også i Churchills bok).

2) Roosevelt var ivrig for å få Sovjet-Russland med i krigens slutfase i Det fjerne østen for å få Japan nedkjempet. Stalin stilte i den anledning krav om vidtgående innrømmelser, fordi han var nødt til å forklare det sovjet-russiske folk hvorfor Sovjet-Unionen gikk til krig mot Japan. Med Tyskland var det en annen sak. Stalin krevde kontroll over øygruppen Kurillene og Sør-Sakhalin, foruten rettigheter i de kine-

Forts. side 7

FOLK og LAND

UAVHENGIG UKEAVIS

Ansvarlig utgiver og redaktør Finn Brun Knudsen

Administrasjonsrådet og NS-styret

I den nettopp utgitte brosjyre § 104, kommer forfatteren også inn på NS-styrets forhold til okkupasjonsmakten og slår fast at Administrasjonsrådet var et rent hjelpeorgan for tyskerne, som i tur og orden satte alle tyske ønskemål ut i livet uten å ha grunnlag for å yte motstand.

Da administrasjonsrådet etter måneders virke trådte tilbake, «hadde tyskerne norsk arbeidsliv, norsk produksjon og norsk næringsliv i det hele under kontroll», heter det i undersøkelseskomisjonens innstilling (side 231).

Vi siterer fra brosjyren § 104:

I lys av ovenstående er det forståelig, at det var sorg i Rikskommissariatets næringsavdeling, da Administrasjonsrådet fikk avskjed. Lederen, senator Otte, gjorde kabinettsspørsmål for å hindre at der ble tilsatt kommissariske statsråder av NS i de departementer, som særlig interesserte ham, nemlig Finansdepartementet, Forsyningsdepartementet og departementet for handel, industri, håndverk og fiskeri. Han ville ha folk som han kunne håpe ikke ville gjøre inngrep i det etablerte system, i det som han kalte «den lykkelige utvikling», hvoretter han hadde alle tråder i sin hånd. Han hindret derfor at der kom NS-folk i spissen for nevnte 3 departementer, men ved Quislings regjeringdannelse i februar 42 ble der — som bekjent — NS-sjefer for alle departementer. Otte har forklart sine beveggrunner i en erklæring, som ble fremlagt i Oslo Byrett:

«Mine grunner var innlysende, for Administrasjonsrådet hadde for så vidt næringene angår — og kun disse saker har jeg full oversikt over — sammen med meg gjort alt mulig for å fremme bedriftslivets kretsløp, belive det og rydde bort alle vanskeligheter. Resultatene var og er synlige for enhver. (Se

Det statiske Sentralbyrås tall.) Alene for næringslivet var jeg ansvarlig! Skulle jeg la denne lykkelige utvikling, mitt forhold til Administrasjonsrådet, til næringslivet, bli ødleagt av politiske forholdsregler?... Kun således må man forstå min motstand, som førte til kabinettsspørsmål og ble avgjort til min gunst ved utnevnelsen av Ravner, Sandberg og Johannessen...»

I samme redegjørelse forklarer Otte hvorfor han ved Quislings regjeringdannelse i februar 1942 ikke lenger kunne hindre at der kom NS-menn som ledere av de departementer, som interesserte ham (Prytz i Finansdepartementet, Blehr i de to andre.)

«I september 1940 kunne jeg tale om mitt ansvar. I februar 1942 var dette meg ikke mulig, for jeg var rådgiver, mens den norske regjering hadde ansvaret.»

Quisling hadde altså en annen og mer selvstendig stilling overfor Rikskommissariatet enn Administrasjonsrådet og de kommissariske ministre, som gjorde det mulig for hans styre å oppnå de gode resultater av motstanden mot tyskernes utnyttelse av vårt næringsliv.

Resultatet av Quislings og hans statsråders arbeide var at de ble dømt til de strenge straffer for «samarbeide med fienden», mens virkeligheten var at de kjempet mot det overhåndtagende tyske styre — og kampen lyktes i stor utstrekning.

Hjelpeorganisasjonen for Frontkjempere

holder et orienterende møte mandag 28. mars kl. 20 i Arbiensgt. 4.

Adgang for interesserte.

Skilsmissen skriver seg sannsynligvis fra omtrent samme tid som ekteskapet. Jeg tror imidlertid at ekteskapet er noen uker eldre.

Voltaire.

Fremtidsstaten

3 slags stemmesedler

Inntil begynnelsen av det 19de århundre hadde vi i dette landet ingen stemmesedler. Det absolutte styre som rådet grunnen alene, hadde da råtnet opp, inntil den franske revolusjon blåste nytt liv i folkeopinioen, og vi fikk den første føling med demokratiet.

Monarkiet, støttet av kirken og dens lære om evig fortapelse og de ulydige, hadde klødd å holde den uvitende masse i slavelenker i tusener av år. Datidens karakteristiske slagord var: «Skrekken skal holde de misfornøyde i age.»

Nå er spørsmålet — hvor lenge vil det nåværende demokrati klare å rå grunnen? Ja, det vil fremtiden vise, men det gir grunn til diskusjon og ettertanke. Kan en mellomting mellom diktatur og demokrati forenes? Under største delen av det 19de århundre regjertes Norge ved hjelp av 2 stemmesedler — høyde og venstre, og folket klarte seg bra med dette valgssystem. Men litt etter litt utartet tallet fra 2, som i Tyskland i 1930, til 28 politiske partier og dermed 28 forskjellige stemmesedler, og kvinner og ungdommers stemmerett gjorde forvirringen større og større, inntil den endte med politi- og diktaturstat for Tysklands vedkommende. I Russland gikk man annerledes frem med diktatur og stemmerett — men med bare to stemmesedler — en for regjeringen og en blank. Man kalte det en karrikatur av stemmerett, og det har tiden etter vist oss utenfor jernteppet.

Jeg fremsetter den påstand at alle gode ting er tre også når det gjelder fremtidsstaten og stemmeretten, nemlig 1 for regjering.

Til dere

som skriver i «Folk og Land» vil jeg sende min hjerteligste takk for det skrevne ord.

Det kunne vært fristende å nevne dere alle ved navn, men skal ikke gjøre det, jeg kunne komme i skade for å glemme noen.

Det er hyggelig og oppmuntrende at vi ennå har folk med rettferdssans og glimrende evne til å skrive. — Man blir ofte fortvilet når man erfarer at uvitenheten dekker folkesjelen som en isbre.

Da er det godt å ty til innleggene i Folk og Land og hente tro og håp fra de menn og kvinner som går foran oss med hevet fane.

Dessverre er det mange innen våre rekker som har stukket av og lurt seg inn i jøssingflokk. Men når dagen opprinner, da vi som holder ut har fått landsvikstemplet av oss, kommer vel de andre luskende og vil bli vasket. Mon de da vil takke oss for strevet?

PETIT.

gen merket ja, 1 mot regjeringen merket nei, 1 blank (til benyttelse av stemmekveg som absolutt ikke har kunnskaper i politikk, historie eller geografi og ikke bekymrer seg om slikt, men har plikt til å stemme. Det kunne være et forsøk verd ved tid og leilighet å innføre de 3 stemmesedler i fremtidsstaten. Består et partidiktatur av forstandige folk, ville det kunne ta bedre peiling på gjæringen i folket etter antall «nei»-stemmer å dømme — og noe mindre hensyn til de blanke sedler — eller omvendt.

Ja, dette er min mening etter et langt liv og megen historieløsning.

K. T.

Jubileumskirken

Jeg har nettopp sittet og lest Johan Falkbergets anbefaling av biskopenes forslag om å minnes Kongens 50-års jubileum ved å reise en kirke på Amager boulevard i København. Det er sant å si ikke måte på hva den gode Falkberget — den solid forankrede Arbeiderparti-mann — får seg til å si i den anledning. En griper seg bent fram i å lure på om han var i det alvorlige eller det satiriske hjørne da han skrev. Hør bare: «Et halvt hundre år har han (d.v.s. Kongen) båret Norges riksbanner foran sitt folk. I den store trengselstiden, da vår selvstendighet var truet av et annet og sterkere folk, valgte han uten å nøle, den vei en konge ikke kan vike fra o.s.v., o.s.v.» Det forekommer meg noe malplisert å blande tanken på krysseren «Devonshire» og den slags ting opp i de forestående begivenheter og det på en så ostentativ måte. Det er meget som kan bli sagt uten at det er nødvendig direkte å si det. Hvordan ville det eksempelvis bli mottatt om noen ved festlighetene 7. juni ved «Nei»-steinen utenfor Elverum Folkehøyskole skulle være så ubehøvlet å minne om at «utanriksminister» Halvdan Koht nettopp har vedgått at det lovpriste kongelige «Nei» i Elverum i virkeligheten skrev seg fra Kohts egen munn og ikke fra Hans Majestets? Nei, — her skal man fare varsomt.

Ellers sier Johan Falkberget ved samme anledning noe som det ikke er så greit å bli klok på. Om det planlagte kirke-

Fra Forbundet

I Forrige nr. av Folk og Land var det i forsendelsene til Nord-Norge innlagt en postgiroblankett fra Forbundet for sosial oppreisning.

Har De sendt Deres kontingent eller bidrag, så gi blanketten til en annen som kan tenkes å yte noe?

Hvis De ennå ikke har sendt Forbundet noe, bør De gjøre det snarest.

Vær med i arbeidet — støtt Forbundet.

Kr. 75.00 er mottatt med takk den 22. mars. Pengene skal brukes til utsendelse av brosjyrer.

Forbundskassereren.

bygg heter det nemlig: «Det er en storsinnet rikstanke å reise en søsterkirke av Nidaros-omen — selv om den ikke får domens dimensjoner — i «Kongens København». Ja, jo, det er kanskje det! Ennskjønt hva det er ved dette som er så «storsinnet», ligger ikke helt i dagen. Danmark har da så vidt jeg vet flust med kirker, og sommerglade nordmenn går vanligvis heller på Tivoli når de er i København enn i kirke. Dertil burde vi vel kanskje ennå ha såpass tomteplass igjen i gamle Norge — tenk bare på alle Nei-steinene og Ja-benkene — at det ikke skulle være nødvendig å dra til fremmed land for å reise et minne om en persons 50-årige virksomhet i Norge — selv om han ikke akkurat er født her.

For øvrig kunne det være grunn til å minnes Hans Majestets ord fra Rådhusbalkongen i Oslo under festlighetene på hans 80 års dag: «Mitt inderligste ønske på denne dag er at hver nordmann må få grunnlaget for å skape seg sitt eget hjem. Boligbyggingen er en av våre fremste og mest påtrengende oppgaver.» — Hadde det ikke vært mer nærliggende å feire det forestående jubileum ved en folkegave i form av et boligkompleks med muligheter for noen hundre norske hjem? Det er såvisst ingen mangel på dem som ikke bor!

Men det er kanhende ingen «storsinnet rikstanke» i dette. Biskopene vet nok hva de gjør! Og — da så! Da blir det nok København likevel.

Sverre Mangberg.

Fra to vellykte forbundsmøter i Trøndelagsfylkene

Forbundsmøtene i Trondheim tirsdag 15. mars og i Steinkjer onsdag den 16. mars vil forhåpentlig komme til å sette varige spor etter seg langt utenfor våre egne rekker. Den offensivånd som rådde var ikke til å ta feil av. Den glød og virketrang som ulmet i sinnene ga rike løfter for kommende dager. Frammøtet var riktig bra, spesielt når en ser hen til kort varsel og lange veier. Det deltok

48 i Trondheim,
hvor møtet ble ledet av bonde Anders Skogstad, og

72 i Steinkjer,
hvor møtet ble ledet av bonde Eystein Utheim til Lø.

Forbundet var representert ved formannen, bonde Anders Hafskjold, Lier, som i begge møter ga en rask og oversiktlig fremstilling av Forbundets omfattende og seigslitne arbeide. Formannen ble lønnet med lovord og langvarig bifall fra alle hold. Dessuten fikk han med seg hjem valuta i form av et sterkt uttalt ønske fra flere av møtedeltagerne

om å blåse i luren for alle frittstående velgere i anledning de forestående kommunevalg.

Formannens redegjørelse skal vi ikke her gjengi i sin helhet, vi skal bare ta med de springende punkter. Først uttalte han at ingen dengang F. ble stiftet, hadde tenkt seg noe annet enn at det forholdt seg lett skulle la seg ordne å få fjernet skjenselsmerket «landssvikere» på NS, slik at Forbundet dermed kunne anse sin oppgave løst. Dessverre er alle forhåpninger gjort til skamme. Det kunne stundom høres så lovende ut med hva myndighetene mente og sa, men alltid endte det negativt, det endte med langhalm og tøv. En del mindre oppdrag har gitt positive resultater. Hovedsaken ligger fremdeles uløst. Vår soleklare rett er blitt neglisjert. Vår appell til sannhet og rettferdskjensle førte ikke fram. Vi har derfor forlenget måttet slå inn på opplysningens

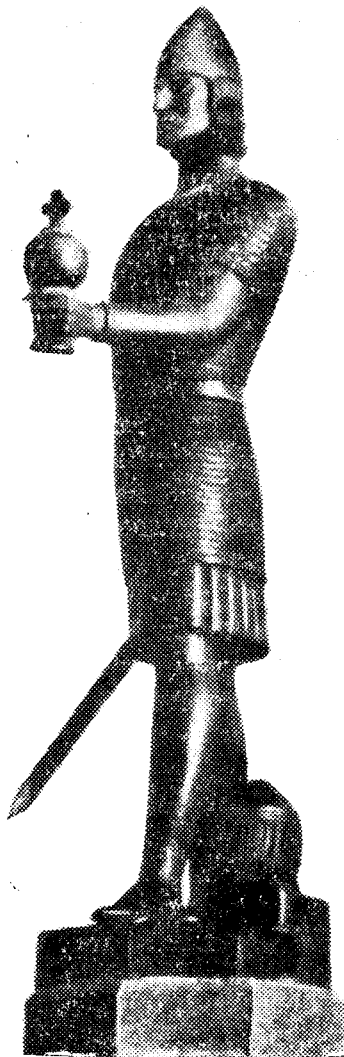
Under Olav Trygvasons merke

Hva ville Norge ha vært uten Trøndelag? I mer enn 200 år var Trondheim rikets hovedstad (997-1217) I over 2000 år har trøndelagsbygdene gitt av sitt overskudd til landets livberging, både materielt og kulturelt. Enkelte ganger rant det mye blod, slik som på Stiklestad 1930, på Kalvskinnet 1179, og Ilevollene 1181 og 1282, men vokster ble det tross alt. Her skal bare nevnes et eksempel som taler for seg selv: Thomas Angell (1692-1767). Han ble regnet som «Nordens største kjøpmann».

Trønderne har tradisjoner som ingen andre i norsk historie. Dette er for samtiden markert på en framifrå måte ved den majestetiske Olav Trygvason-statuen høyt over torvet i Trondheims by, et minnesmerke som ble kostet av grosserer Dyre Halse, utført av professor Wilhelm Rasmussen, avduket 1921, ikke nedrevet 1945.

Trøndelag har som alle vet høy rang også i dagens Norge, ikke minst takket være den lærergjerning som utøves i denne del av landet. Norges Tekniske Høyskole i Trondheim har siden 1910 utdannet 5720 ingeniører og arkitekter. Knyttet til høyskolen er 56 professorer, 26 dosenter og laboratoriemenn, 28 medvirkende ingeniører, foruten 62 assistenter. Lærershøyskolen på Lade, som ble opprettet 1923, sender hvert år ut et kuld kandidater med mer kunnskap til vår lærerstand. Mens moderneringen har oppladningstjeneste på Skjetlein landbrukskole, få kilometer utenfor byen, med Ivar Sakshaug som bestyrer. Her er siden 1902 sendt ut 2452 agronomer. Skolen har p.t. 100 elever, 11 lærere og åpner til høsten egen skogbrukslinje. Nord-Trøndelag har for sin del Mære landbruksskole, godt en mil sør for Steinkjer, foruten Staup hagebruksskole ved Levanger.

gens møyssommelige vei, i håp om at vi etter hvert må kunne vekke vårt folk til ettertanke og vilje til revisjon. Vi må gå opplysningens vei også av hensyn til våre egne, for å få flere av dem med oss istedenfor mot oss. Det ble i 1945 reist tiltale mot over 90 000 mennesker. Likevel har vi i F. bare et fåtall medlemmer. Disse må med store personlige oppofrelser stå for opplys-

ningsarbeidet på vegne av de mange. Vel er det riktig at tiden arbeider for oss. Men det er ikke nok, personlig medvirkning er nødvendig.

NB.

Formannen gå en utredning av oppklaringsarbeidets aktuelle stilling og utsiktene for dettes gjennomføring i den nærmeste fremtid. Saken er grei, vi må ville midlene for å komme til veis ende.

Videre omtalte formannen den nye brosjyre om det økonomiske oppgjør (§ 104), som F. gir ut i disse dager, likeledes anbefalte han den tidligere utkomne brosjyre av rektor Fredrik Voss om «Okkupasjonstida i historie-lærebøkene». Enhver som verdsetter de opplysninger som disse brosjyrer gir, bør være med og ta et alvorlig tak for å få dem spredt og lest videst mulig.

Et særlig aktuelt tema, nemlig spørsmålet om hvorfor og hvordan tidligere NS skal gjeninnta sin plass i samfunnet, ble også ventilert av formannen, men vil bli nærmere behandlet i en henven-

Det er av de interessante og mest verdifulle «innlegg» jeg har lest til belysning av de midler der er brukt mot oss i «dom» og «dømme».

Erling Bjørnson.

§ 104

Mere lys over rettsoppgjøret

Pris kr. 3,00 portofritt. Vennligst bruk postgiro

Forbundet for sosial Oppreisning

Postboks 3214, Oslo - Postgiro 15 028

Selges også hos Helge Johannesen, Teatergt. 6, Oslo

“Blüchers” senkning

En tysk marineoffiser skriver i et privatbrev til en av våre lesere om den artikkel vi i vårt blad for en tid siden bragte angående senkningen av det tyske slagskip «Blücher» i 1940.

«For øvrig har jeg hatt interesse av å lese artikkelen om «Blücher», idet jeg jo personlig var med. Kanskje vil det interessere deg å høre at ene og alene torpedotreffene kan ansees som årsak til senk-

ningen. Visstnok tilføyde også artilleriet oss skade, men granatene traff oss hovedsakelig over vannlinjen, — de 28 cm.s kalibre endog temmelig høyt oppe.»

Dette bekrefter den slutning som ble trukket i den før nevnte artikkel om at det var Oscarsborgs torpedobatteri som var utslagsgivende ved anledningen og ikke — som påstått fra visse hold — festningens artilleri.

delse til fylkeslagene, vi skal derfor forbigå det her.

Formannen roste sekretær Helge Grønstad for hans utrettelige og mangfoldige aksjoner til fordel for skadelidende NS, og fortalte en rekke eksempler på sakenes behandling hos våre myndigheter.

Til slutt gjorde formannen opp en liten status over hvordan vi alle taper år av vår alder, bare siden 1945 er nye 10 år satt opp på vår minusside. Dette maner oss sterkere enn noe annet til å kontakte de yngre mer målbevisst en før. Skal vi vinne slaget om fremtiden blir dette avgjørende.

SAMTALEMØTENE

som fulgte etter formannens redegjørelser var meget oppkvikkende. Det var lett å kon-

statere at karene ikke søker sottedøden. En hel rekke saker og ting ble drøftet, og spørsmål som ble forelagt formannen ble hurtig og greit besvart. Det gjaldt f. eks. opplysninger angående det innledede samarbeide mellom Hjelpeorganisasjonen for frontkjemper og Røde Kors. Angående denne sak ga også en av møtedeltagerne i Steinkjer, frontkjemper Ole Selnes førstehånds informasjon. Det ble videre orientert om den nu startendes hjelpeorganisasjon for nødstedte NS-folk, hvor redaktør Brun Knudsen har vært blant initiativtagerne. De mer humørfylte innslag på Steinkjermøtet ble tilfalle besørget av Ola Trønder og forstmester Wilhelm Hals.

Ref.

Sidebemerkinger

Gina Lolobrigida ligner et stort varemagasin. Det er noe ettertraktelsesverdig i alle etasjer.

Erol Flynn.

Jeg er ganske god i historie, men det er en ting jeg aldri husker: Var det ved Jena eller St. Helena at Napoleon slo Bonaparte?

Det er med menn som med talene. De får bare verdi i forhold til sin stilling.

Napoleon.

— Jeg har alltid holdt på at man skal skrive akkurat som man snakker.

— Hvordan i all verden har du tenkt å få et penneskaff til å lespe?

— Jeg går hele dagen og venter på den lille høneblunden etter middagen.

— Du pleier da aldri sove etter maten?

— Nei, men min kone.

Man må la en ung pike få ha sin frihet, men man må passe på at hun ikke benytter seg av den.

Søren Kierkegaard.

UTTALEREGLER

En skolegutt leser om Goethe:

— Goethe var en stor poet

— Læreren: — oe uttales her som ø.

Guten: — Gøte var en stor pøt:

Krigsfanger tilhører ikke den makt de har kjempet for. De står alle under den nasjons ære og edelmodighet som har avvepnet dem.

Napoleon.

NATURLIGVIS er historien løgn, — men her er den allikevel:

Ved et vintersportssted i Sveits hvor Mendes France rekreas seg etter det sørgelige nederlag i nasjonalforsamlingen, fant en venn ham sittende på en melkebar foran en endeløs rekke av tømte glass.

— Men kjære venn, sa han, hva i all verden er det du gjør?

— Ikke noe usedvanlig for et menneske, sukket Mendes-France — jeg drikker for glemme.

Vi kjenner anekdoten om Mademoiselle de Sommery som ble grepet på fersk gjerning av sin elsker, men allikevel forsikret om sin uskyldighet. Da elskeren protesterte, sa hun: «Ja, nu ser jeg at du ikke elsker meg lenger. Du tror mere på det du selv ser enn på det jeg sier.»

Stendhal.

Det er bedre å ha en vanfør kone hjemme enn en lettlivet kokette på promenaden.

Proudhon.

Man er aldri helt intelligent hvis man ikke har vært fattig.

Etienne Rey.

En kvinne beholder sin første elsker lenge hvis hun ikke tar en ny.

Rochevoucauld.

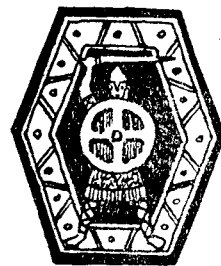
Fikk ikke erstatning

Eidsivating lagmannsrett har avsagt dom i en interessant erstatningssak som Martin Svelle har anlagt mot staten ved Justisdepartementet. Svelle krevde opptil 20 000 kroner for påstått tap ved at disposisjonsretten over hans eiendom og midler først ble opphevet i 1950. Svelle ble i 1946 dømt for «landssvik» til fengsel i tre og et halvt år, men spørsmålet om inndragning og erstatning ble først tatt opp på et senere tids. Dette mener Svelle var til stor skade for ham, særlig på bakgrunn av at han ble frifunnet for kravet om bot og inndragning, da hans sak ble endelig avgjort av lagmannsretten i 1951.

Byretten frifant staten for Svelles krav, og lagmannsretten har nå enstemmig stad-

festet denne dommen. Lagmannsretten uttaler at statsadvokaten ikke har overskredet sin kompetanse ved å vente med å ta erstatningsspørsmålet opp på et senere tidspunkt enn straffesaken. Loven hjemler adgang for en slik oppdeling, hvis det foreligger særlig tungtveiende grunner. Retten fant det også vanskelig å kunne betegne den medgatte tid før erstatningsspørsmålet ble reist som urimelig lang, da det var mange ting som det måtte bringes klarhet i. Det synes heller ikke godtgjort at tilsynsmannen hadde vist ansvarsbetingende uaktsomhet.

På grunn av de særlige omstendigheter fant retten å burde fritta Svelle for saksomkostninger.

Kamerat -**hvor er du?**

Kolbjørn Pedersen f. 18/10 1913 i Narvik. Han tilhørte SS divisjonen Viking. Etter ubekreftet melding var han til stede ved divisjonen etter utbruddet fra Tscherkassy. Siden er han savnet.

Er det noen som kjenner noe til ham ber vi om opplysninger til Hjelpeorganisasjonen for frontkjempere, boks 1407, Oslo.

Husk at også tilsynelatende uvesentlige opplysninger kan være viktige.

Utvalg av Hamsuns brever

Knut Hamsuns eldste sønn, Tore Hamsun, opplyser under et besøk i Aurich at et norsk forlag til høsten kommer til å utgi et spesielt utvalg av Hamsuns brever til kjente mennesker. Tore Hamsun som

for tiden er på en omfattende foredragsreise i Vest-Tyskland, fortalte at det er han selv som har foretatt utvalget av brevene, og at arbeidet nu er avsluttet fra hans hånd.

Et horoskop eller Verdens Gang**Verdens Gangs horoskop**

22. mars-21. april.

Kjente Værer: Mons Lid, Freud, Chaplin, Hitler. **Karakter:** Idealister, men kanskje for sikre på det ideal de engang har valgt seg. Ypperlige filosofer, men også glimrende forretningsmenn.

Utsikter for 1955: Meget fremgangsrikt år, særlig bra på høstparten. God helse og selskapslivet fullt av glede. April kritisk, men det glir over.

Ved en flyktig lesning kunne en tro at det her er tale om vennekreten, men vi reserverer oss mot denne misforståelse. Her er kort og godt tale om vendekretsen med konsonanten d. En smule forskjell altså.

Denne verdens gang er historieforsikning, interessebetonet erindringsforskyvning og legendedannelse, som ofte vennekreter har for skikk å dyrke med virtuositet, Vi har mange erfaringer for at det er slik.

Men nå er Verdens Gang blitt litt av et tidens tegn, ja et vendekretsens tegn på at det er splid i vennekreten.

Vi har lenge ventet en sådan metamorfose. Lørdag 12. mars hadde vennekreten hovedorgan Verdens Gang en svært artikkel om astrologi,

i vendekretsens tegn

hvor blant annet med svære typer slås opp at det står skrevet i stjernene at vennekretenes mann Einar Gerhardsen og Mor Norge vil bli ståene på stedet hvil i 1955, da Gerhardsen er født i tyrens tegn og under dette astrologiske tegn er ingen fremgang å vente.

Det tror vi så gjerne, og derfor ønsker vi at det norske folk snart vil ta tyren ved hornene. Det beklagelige er at det er sannheten, faktum, og den historiske utvikling som virker som et rødt klede på denne tyr eller okse, som vi sier på norsk. Og her kan vi vel erindre oss hva Oxenstjerna skrev på fjøsveggen en gang: Ein Ochs hat in dem Kuhstall gewesen.

Det var forresten samme Oxenstjerna som sa: Min sønn, du vet ikke med hvor liten visdom verden blir styrt.

Astrologene legger skylden på stjernene for all denne mangel på visdom, som stadig er til å ta og føle på. Men på den annen side: Per ardua ad astra. Solen passerer i årets løp 12 stjernebilder etter som jorden går sin gang rundt solen. Disse 12 stjernebilder kalles dyrekretsen, da vi finner både krepsen og steinbukken, løven og skorpionen, vannmannen og fiske- ne blant dem. Ja, og så tyren ikke å forglemme.

Fra 22. mars til 21. april befinner solen seg i vedderens tegn. Og Verdens Gang forteller at under dette tegn er bl. a. Mons Lid, Freud, Chaplin og Adolf Hitler født. De får ifølge samme organ følgende karakter: Idealister, men kanskje for sikre på det ideal de har valgt seg. Ypperlige filosofer, men også glimrende forretningsmenn. At Freud og Chaplin er det, er noe vi vet. Videre antyder Verdens Gang utsiktene for 1955 for nevnte menn således: Meget fremgangsrikt år, særlig bra på høstparten, april kritisk, men det glir over.

Iallfall står vennekreten i glideskalaens tegn. Det tør vi trygt påstå etter å ha lest dette Adolf Hitlers horoskop i hjemmefrontens hjerteblad.

Vi må rent minnes hva den berømte engelske statsmann Lloyd George sa før siste krig etter å ha besøkt Tyskland: Adolf Hitler er Tysklands George Washington. Og samme Lloyd George var jo bedre i historie enn i geografi og kjærlighet. Det var jo litt leit da han i Versailles blandet sammen Schlesien og Sicilien. Men det er en annen historie, selv om det også heter: Et er et sjøkort at forstå, et annet skib at føre. Skipperen styrer båtene etter bestikk og tyder stjernenes gang. Og

Lloyd George var såvisst ingen dårlig stjernetyder, trollmannen fra Wales, som han kaltes.

En må med det samme fortelle hva en hjemlig trollmann og stjernetyder, Ole Hallesby, så i stjernene før siste krig, før han var over bakkekammen, for å sitere Ferdinand smed.

Så talte Ole Hallesby på Geilomøtet før verdenskrigen: Pascifismen er sykkelig individualisme og krig som sådan er et redskap i Guds hånd. Sykdom er straff og gjengjeldelse fra Gud.

For Hitlerismen og Hitler bør vi takke Gud. Den er en folkebevegelse som ikke bare er nasjonal og politisk, men sosial, moralsk og religiøs.

Det var edel malm i stortreet den gang. Siden er stjernetyderen Hallesby slått i hodet med noe hardt, så sol, måne og stjerner danser kankan for hans blikk. Han som aldri har likt annen vitenskap enn astrologi, sa ifølge Ferdinand smed følgende: I vitenskapen pågår en stadig veddekamp. I Tyskland har nazismen forbudt denne vitenskapelige veddekamp.

Vi har her hjemme en stjerne av 1ste orden, Christian Schjelderup, den hører øyensynlig ikke til i dyrekretsen. Men nå er Hallesby kommet i Schjelderups vendekrets og får følge Verdens Gang.

Hans Egede Nissen.

Spanske og britiske synspunkter i 1943

Svaret fra den britiske ambassadør i Madrid til den spanske utenriksminister, datert februar 1943

2. Henvendelsen fra den britiske sendemann i Madrid til den spanske utenriksminister.

Jeg er meget takknemlig for utenriksministerens memorandum. Det er klokt å diskutere med hverandre våre gjensidige bekymringer. Jeg håper å kunne vise utenriksministeren at hans bekymringer ikke er berettiget.

Ministeren sier at kommunismen er den store fare for Europa, og at en russisk seier vil gjøre hele Europa kommunistisk. Det vil føre til, mener han, at Europas sivilisasjon og den kristne kultur blir utryddet. Det britiske syn er et ganske annet, og jeg tror at det fortjener ministerens omhyggelige oppmerksomhet. Jeg vil derfor legge det fram så enkelt og kort som jeg kan. Men la meg først klarlegge en ting for å fjerne muligheten for fremtidige misforståelser. Den erklæring som mr. Churchill og president Roosevelt avga ved Casablancakonferansen representerer de alliertes uomstøttelige beslutning om I) å føre krigen til den avgjørende seier, II) å opprettholde en solid front, hvor ingen av de allierte handler på egen hånd eller i strid med de andre. — Det kan derfor hverken bli tale om en forhastet fred, eller om en separatfred mellom en gruppe av de allierte og aksemaktene.

Etter å ha gjort dette klart vil jeg gå over til ministerens hovedargument, at en russisk seier vil utlevere Europa til kommunismen og føre til et russisk herredømme i Europa etter krigen. Hvis dette holder stikk, hvorfor sluttet Hitler da en allianse med russerne i 1939 og skrøt av sitt evige vennskap med Sovjetsamveldet? Hvorfor tilintetgjorde Hitler Polen, som tidligere var et bollverk mot eventuelt russisk angrep?

Men det er også et annet vesentlig spørsmål. Vil noe enkelt land være istand til å beherske Europa etter at denne krig er slutt? Iallfall vil Sovjetsamveldet trenge en lang gjenreisningsperiode, og i den tiden vil det i stor utstrekning være avhengig av

Hvem så klarest i 1943 og hvem har fått rett? Den spanske utenriksminister eller den britiske ambassadør?

økonomiske støtte fra Det britiske samveldet og De forente stater.

Ministeren synes å mene at Russland ikke desto mindre vil skaffe seg en øket prestisje ved å vinne krigen alene. Fra britisk side undervurderer man ikke den russiske innsats, men betrakter den tvert imot som en av militærhistoriens største bedrifter. Vi har alltid sagt at våre russiske allierte kjempet fremragende, selv da mange hevdet at de ikke kunne slåss i det hele tatt, og at den russiske hær var tilintetgjort som militærfaktor. Men samtidig med at vi gir den russiske hær vår fulle anerkjennelse og beundring, er vi overbevist om at den endelige seier ikke blir en enkelt makts seier, men alle de alliertes felles seier, og at vi selv og de Forente stater uunngåelig kommer til å få en meget stor innflytelse på denne seier. Selv om krigen sluttet i dag, ville seieren ikke utelukkende bli russisk. Uten støtten fra de britiske luft- og sjøstridskrefter i vest, og uten amerikanernes og australiernes press mot Japan i øst, ville de russiske hærer ikke ha oppnådd slike resultater i den siste tid. Selv i dag ville derfor seieren derfor være en alliert seier. Men krigen slutter ikke i dag. Et nytt kapittel er begynt, og det er et kapittel hvor Det britiske imperium og De forente stater sannsynligvis kommer til å spille en fremtredende rolle.

Jeg foreslår derfor at utenriksministeren objektivt betrakter stillingen slik den sannsynligvis kommer til å være i et øyeblikk de allierte seier.

Utvilsomt vil det da stå store britiske og amerikanske hærer på kontinentet. Disse hærer vil være utstyrt med de beste, moderne våpen. De vil bestå av friske, førsteklasse soldater, hvis rekke ikke på forhånd er blitt tynnet ut un-

der årelang utmattelseskrig på den russiske front.

For vårt eget vedkommende spør jeg trygt at Storbritannia i det øyeblikk vil være Europas sterkeste militærmakt. Det britiske luftvåpen vil være det mektige i Europa, våre nye armeer vil sikkert stå på høyde med enhver annen europeisk armé og, for første gang på mange år, ikke bare tallmessig, men også i kvalitativt sterk. Og den britiske armé og det britiske luftvåpen vil ha bak seg den britiske flåte, som på det tidspunkt kommer til å være den mektigste flåte Europa noen gang har sett samlet i en enkelt europeisk makts hender.

Ministeren burde, særlig overveie hvilken stilling den britiske flåte antagelig kommer til å innta ved krigens slutt. Forutsetter vi en alliert seier, vil krigen ende med den britiske flåte som den eneste sterke flåte i Europa. Tysklands og Italias flåter vil etter nederlaget ha opphørt å eksistere som fremtidige rivaler eller konkurrenter til den britiske flåte. Den franske marine er blitt alvorlig svekket, og det vil ta Sovjetsamveldet mange år å bygge opp en stor sjømakt. Dertil vil de alliertes seier over Japan befri den engelske flåte fra en av dens mest krevende plikter — forsvaret av Storbritannias interesser i Det fjerne østen mot Japan. Den britiske flåte vil derfor være sterkere i Europa enn noen gang siden Napoleons fall. — For første gang på mange år vil den britiske innflytelse kunne støtte seg til meget kraftige land-, sjø- og luftstridskrefter. Det er ikke vår hensikt å bruke denne militære styrke til å herske over andre europeiske makter, men vi kommer ikke til å svikte våre plikter overfor den europeiske sivilisasjon eller kaste bort vår styrke gjennom en forhastet nedrustning. — Etter å ha vunnet krigen sammen med våre allierte er det vår hensikt å bevare hele vår innflytelse i Europa, og ta på oss vår del av byrdene ved gjenreisningen. Etter en enestående og gigantisk anstren-

Hambros demokrati

«All makt i denne sal», sa Johan Sverdrup i Stortinget. Han satte igjennom riksretten og knesatte dermed demokratiet i Grunnlovens ånd: Folket utøver den lovgivende (og bevilgende) makt ved Stortinget».

Dette var en torn i øyet på de konservative, og tilstanden varte ved like til deres fører Hambro passet på i et oppjaget øyeblikk å proklamere «Elverumsfullmakten», som i strid med Grunnloven bemyndiget egjeringen til å ta avgjørelser på Stortingets vegne.

Og det merkelige skjedde, at venstre, som hadde gjennomført riksretten, jublet høyest over Hambros «demokrati». Det neste skritt var at arbeiderregjeringen i full monn kunne handle og holde fram i Elverumsfullmaktens ånd med Hambros høyre som begeistret heilagjeng.

J.

gelse som har vart i over 3 år, er Det britiske imperium mobilisert. Jeg er overbevist om at dets nesten ubegrensede styrke vil bli brukt som et stabiliserende element for å sikre Europas fred. Når jeg sier dette betyr det ikke at jeg deler ministerens syn, at Sovjetsamveldet er den store fare for Europa. Jeg er overbevist om at det er nazismen som er den virkelige fare. Jeg tror heller ikke som ministeren, at Sovjetsamveldet vil slå inn på en Europa-fiendtlig politikk. Jeg beskjeftiger meg bare med ministerens påstand om at Sovjetsamveldet vil være den eneste militære makt av betydning i Europa, når krigen slutter. Når jeg fremhever det britiske imperiums styrke, er det derfor ikke min hensikt å antyde noe fiendskap mot Sovjetsamveldet i fremtiden. Jeg ønsker simpelthen å slå fast at det kommer til å være en annen stor militærmakt i Europa, — Det britiske imperium. Dette innebærer slett ikke at det skulle være sannsynlighet for en konflikt mellom Sovjetsamveldet og Det britiske imperium etter krigen. Det er ingen grunn til å tro at den alliansen som er blitt til under krigens nødvendighet, ikke skal fortsette inn i freden og vise seg som en fredelig og stabiliserende kraft i europeisk politikk.

Sidebemerkinger

Unødvendige lover svekker de nødvendige.

Montesquieu.

HENSYNSFULLT!

I en skilsmisseprosess i Paris ble en ektemann forleden spurt av dommeren:

— Er det riktig hva Deres kone sier, at De ikke har talt et ord til henne i de siste tre år?

— Ja, det er fullstendig riktig.

— Men hvordan vil De forklare en så underlig oppførsel?

— A, herr dommer, jeg syntes simpelthen det ville være uhøflig å avbryte henne!

HUN MOTTOK HAM med tårer:

— Adolf, det er forferdelig, den nye husassistenten har sagt opp.

— Men hvorfor?

— Jo, hun påstår at du har fornærmet henne i telefonen.

— Det må du unnskyldte. Jeg trodde det var deg jeg talte med.

Når et tarvelig menneske bryter med deg, så har vedkommende snart etter like så mange venner som du har fiender.

Herbel.

MEGET DEMOKRATISK!

Wien (AP). Enhver beruset person som blir samlet opp på gaten i Prag, skal automatisk underkastes en avvenningskur, sier et tsjekkisk blad.

Tidligere sendte politiet dem hjem, skriver bladet Lidova Demokracie. Nu skal de hospitalsbehandles, fordi «drukkenskap nedsetter industriproduksjonen».

Gud skapte mennesket i sitt bilde. Det vil antagelig si at mennesket skapte Gud i sitt.

Lichtenberg.

DET VAR NOE TIL KJERRING!

— Gid, har du fått ny pels?

— Ja, jeg har tjent pengene selv til den.

— Hvorledes klarte du det?

— Jo, jeg fikk min mann til å slutte å røyke.

Det verste i verden er et midelmådig arbeide som gir seg mine av å være utmerket.

Jaubert.

Som statsreligion betyr voldsomt mot samvittigheten, betyr den administrative sentralisasjon frihetens kastrering. Statsreligionen har frembragt inkvisisjonen, statsadministrasjonen har avløst politiet.

Proudhon.

Demokratiet er ikke annet enn flertallets tyranni, — det avskyeligste av alle tyrannier, for det støtter seg hverken på en religiøs autoritet, en slekts andel eller på talentets prerogativer. Det har som basis massen og maskens folkets navn.

Proudhon.

En idiot kjeder seg aldri; han beskuer seg selv.

Remy de Gourmont.

VI forteller HISTORIEN:

9. april 1940

Himmelen over Oslo

Klokken viser 7.40 — ekstra-toget har enda ikke forlatt stasjonen — da dukker de første tyske flyene opp over Oslo. De flyr i lav høyde over byen, slik at alle kan se de svarte korsene på undersiden av vingene. De ser ikke ut til å bry seg det ringeste om maskingeværilden som sendes etter dem.

Fra tid til annen kan man høre smellene fra antiluftskytset.

Over alt i byen står folk som interesserte tilskuere. De er krøpet opp på takene eller ligger i vinduene. Mange har forsynt seg med kikkerter for å se bedre.

Den beste utsikten har man nede fra havneområdet. Der står ingen hus i veien. Smågrupper med folk har samlet seg der. I en av disse gruppene står jernbanedirektør Aubert, — en velkjent mann i byen. Han står med pipen i munnen, har spaserstokken på armen og betrakter de tyske flyene.

— Se der, er det en som sier høyt, — der kommer en general.

Alle snur seg rundt. Joda, det er riktig nok, der kommer en oberst.

I neste øyeblikk vinker Aubert med stokken sin og roper:

— Hallo, Otto.

Obersten stanser. Det er oberst Otto Ruge, infanteriets generalinspektør. Han og Ruge er svogre.

— Hvordan står det til med deg, Otto? Hva sier du til denne historien? Jeg skjønner ingen ting. Hvor kommer du fra forresten?

— Har vært i Øst-Finnmark, svarer Ruge. — Derfra reiste jeg til Stockholm, og i går kveld tok jeg natttoget derfra til Oslo.

— Gikk det glatt hele veien?

— Toget kom til Fetsund, men der ble det stanset. Jeg var så heldig å få tak i en bil.

— Og nu?

— Tja... Jeg skal naturligvis ned på Festningen og melde meg for kommanderende general. Jeg er jo soldat tross alt...

Der ble enda vekslet noen ord om kone og barn og annet av interesse. Derpå gikk Ruge videre.

Denne turen ned til Festningen hadde Ruge riktignok kunnet spare seg, for den kommanderende general og hans medhjelpere hadde forlenget brutt opp derfra og dratt avsted.

9. april 1940

«Erobring» og smørbrød

Klokken 10 stanser en norsk militærbil utenfor det tyske gesandtskap ved Drammensveien. Den kommer fra Fornebu, — den bringer med seg tyve tyske fallskjermssoldater. De er de første i byen.

Det går meget fredelig for seg. Damene i gesandtskapet lager i stand smørbrød og koker kaffe til dem. Fra Fornebu kommer der en bil til med soldater. Deretter en tredje og en fjerde. Innen middags-

tid er det tilsammen omkring 300 mann i Oslo. De fordeler seg i smågrupper utover byen. Det er latterlig å snakke om noen erobring. De drar ganske enkelt avsted og besetter de stedene de har fått beskjed om. Med mellomrom ser man en militærbil med et innebygget maskingevær. Av og til får man også øye på biler, hvor tyskere sitter sammen med norske politifolk.

Det er det hele. Der faller

ikke et skudd, hører ingen kanontorden. Tyskerne er det så få av at det nærmest virker komisk å snakke om «erobring».

Uten telegrafbygningen står der f. eks. bare en eneste soldat, — en kraftig, firskåren feldwebel. Da han hadde stått der et kvarters tid, kommer en norsk offiser forbi. Feldwebelen retter seg opp og salutterer. Både offiseren og de andre i nærheten blir temmelig overrasket. Offiseren besvarer hilsen og blir stående.

— De hilser på meg, sier han på flytende tysk. Men er det ikke så at vi er i krig med hverandre?

— Ikke hva meg angår.

svarer den tyske feldwebelen. — Pussig, pussig, sier nordmannen og går videre i retning av jernbanestasjonen. Høyst sannsynlig akter han seg avsted til sin mobiliseringsplass.

Mange unge nordmenn er også på vei til stasjonen for å melde seg til tjeneste. Det er blitt snakket om at Norge vil mobilisere. Noe i den retning skal være blitt sagt i kringkastingen.

Det stammer. Der er blitt lest opp en erklæring fra utenriksministeren til Norsk Telegrambyrå, hvori det heter: — I natt er der sendt ut ordre om alminnelig mobilisering.

9. april 1940

En aprilspøk i Hamar

Det er enda tidlig på dagen. På Hamar kvirrer meisene, og alt ånder fred og ro.

En bildrosje er nettopp stanset utenfor huset til politimesteren. Av nummerskiltet på bilen fremgår det at den er hjemmehørende i Oslo. Og det er ikke den eneste drosjebil fra Oslo som befinner seg på reise.

Det er en temmelig korpulent herre som er kommet til byen i denne bilen. Han gjør opp med sjåføren, går inn i huset og står et par minutter senere overfor politimesteren i Hamar. Den sistnevnte er nettopp i ferd med å innta sin frokost.

Den korpulente herre presenterer seg:

— Mitt navn er Hambro.

— Hvormed kan jeg være

Dem til tjeneste? spør politimesteren.

— De vil komme til å få stort besøk her i dag, sier hr. Hambro. — Hele den kongelige familie, regjeringen og samtlige medlemmer av Stortinget er underveis hit. Hammar er blitt avtalt som møtested.

— Hvordan er det å forstå?

Politimesteren i Hamar er dessverre ukjent med de store begivenheter som har funnet sted i løpet av natten. Han har ingen anelse om at det i Oslo og over alt langs kysten har hendt begivenheter av den største rekkevidde. Og når ikke engang politimesteren i byen kjenner noe til den, hvordan skulle så de andre borgere i Hamar vite noe?

9. april 1940

Festiviteten

Ved middagstid vet hele Hammar hva som er skjedd. Hammar er blitt residensby og regjeringssete. Fra Oslo kommer hele bilkaravaner. Velldig trengsel foran alle hotellene, knapt nok et varehus å oppdrive. Blant de først ankomne befinner seg statsminister Nygaardsvold og hans familie seg.

Noen mener at de også har

sett kongens bil, — bilen med skiltet A. 1. Ganske riktig var det også kongens bil, men den inneholdt bare kongens bagasje.

På de offentlige kontorer i byen er det en travelhet uten like. Det blir organisert, telefonert og telegrafert. I «Festiviteten»s store sal blir der truffet alle slags forberedelser til Stortingets møte. «Fe-

stiviteten» er det mest representative huset i hele byen.

Særlig livlig går det for seg omkring Hamar jernbanestasjon. De skoleguttene som henger omkring her får litt av hvert å se. Der kommer f. eks. bilene til det engelske og franske gesandtskap. Videre polakker, dansker, hollendere, belgiere, svensker og finner. De blir også oppmerksom på en gråhåret dame, — det blir sagt at det er De Forente Staters minister i Norge.

stratoget som kommer fra

Folk står og venter på ek-Oslo med kongen, regjeringen og Stortingets medlemmer. — Perrongen er blitt forvandlet til den rene promenadeplass. Diplomaterne spaserer frem og tilbake og drøfter situasjonen. De ser ikke så omhyggelig barbert ut som de pleier. hele natten har de jo ikke fått blund på øynene på grunn av all pakkesjauen. — Noe annet fikk de da ikke tid til.

Den tykke Nygaardsvold og den korpulente Hambro har funnet hverandre. Alt i ett kastet de blikket sydover langs linjen, hvorfra ekstra-toget skulle komme. De vet ikke at uventede begivenheter er skyld i forsinkelsen. — Da ekstra-toget kjørte inn på Lillestrøm jernbanestasjon — den ligger ikke langt fra flyplassen Kjeller — dukket tyske fly opp. Toget ble stående på stasjonen, og de høye reisende måtte søke ly inne i tunnelen som forbinder de to perrongene.

Endelig, — der kommer toget. Diplomaterne stiller seg i rekke og hilser på kongen. Han er en av de første som stiger ut av toget. Offentlige funksjonærer i byen står ferdige for å ta seg av stortingsmennene. I grupper drar de avsted til sine hoteller.

Møtet begynner i den store salen i «Festiviteten» utpå ettermiddagen. Navnene blir ropt opp, og så konstateres det at 146 av de 150 representantene er til stede, deriblant de tre kvinnelige representanter.

Hambro gir en kort oversikt over situasjonen og gir så ordet til utenriksminister Koht. Talen er en beretning om det som har hendt i mellomtiden, og som i store trekk allerede er kjent. Koht skildrer den tyske minister, dr. Brüners besøk, leser opp den tyske noten og memorandum, forteller om regjeringss-

møtet, hvor det tyske forslag ble drøftet. Koht avslutter sin tale med ordene:

— Norge befinner seg nu i krig med Tyskland.

Hambro reiser seg og uttaler:

— Det spørsmål oppstår nu om de enkelte politiske partier ønsker å trekke seg tilbake for å bli enige om hvilken holdning de skal inn- ta...

Altså: i et stortingsmøte som vel må kalles historisk — det var jo det siste av dem — kommer denne parlamen- tariker trekkende med sine spilleregler... Man skulle nesten tro at det dreide seg om en forhøyelse av tollene på importert brennevin.

Hambro har da heller ikke fremsatt dette spørsmål for- gjeves. En av representante- ne står opp og sier:

— Da det gjelder meget vidtgående beslutninger, be- trakter jeg det som en selv- følgelig nødvendighet at partiene drøfter denne sak seg imellom. Jeg vil fore- slå...

Her ble taleren avbrutt av en mann fra bondepartiet:

— I denne stund er vi ikke partifolk. Jeg vil foreslå at vi gir avkall på all videre de- batt.

Hambro summer seg fort etter denne ørefik.

— Mine damer og herrer. De kjenner regjeringens be- slutning. Det blir foreslått at Stortinget uten videre debatt gir regjeringen sin tilslut- ning. Den som er uenig, rek- ker hånden...

Ingen løfter armen. Re- gjeringens avgjørelse godtas.

De brukte løgnen!

En amerikansk redaktør på ferietur i Norge sa: «Vi vis- ste at 50 pst. av alt det vi skrev om nazistene og Norge under krigen var løgn. Vi la- get selv historiene. Men det var nødvendig å drive denne propaganda for å få opp stemningen i Amerika. Det er beklagelig, men slik var det.»

Se, se, de visste hva de gjorde, og de har mot til å inn- rømme det, og endog bekla- ge det.

Men hvorledes var det i Norge?

Ryktesentralene som pres- tene opprettet og drev under okkupasjonen, sendte hver dag ut over by og bygd et drøss av rykter i form av hviskekampanje. Det var en herlig blanding av halve

sannheter med dobbelt bunn til den mest utspekulerte løgn for å villed og hisse opp folk. Og det førte mange i ulykke.

Hvem har beklaget den tra- fikk?

De historier flyktninger til Sverige og England serverte for å dekke seg selv og gjøre seg interessante og bety- dningsfulle, overgikk alt an- net i eventyrlige redselsskil- dringer og fantasifull løgn. — Disse historier ble likefullt brukt i propagandaen videre, og sattes endog opp som an- klager mot uskyldige og in- tetanende mennesker, og før- te til de mest rystende forføl- gelser og overgrep.

Hvem har innrømmet og beklaget denne trafikk? J.

Påskeproviant

SPEKEDE FARELÅR (fenalår i alle størrelser.

SPEKET FAREPØLSE (ny type, tilsatt svisker, kvalitets- vare).

SALAMI OG RØKEFLESK. For øvrig alt i bransjen av ferske varer.

En gross og detalj.

A. L. VATLE
DALE ST:

Jaltadokumentene

Forts. fra side 1

siske havner Port Dairen og Port Arthur og herredømmet over den øst-kinesiske og sør-mansjuriske jernbane. — Beslutningen om Sovjet-Uni- onens deltagelse ble så truf- fet i Jalta. Som kjent varte Sovjet-Unionens deltagelse i krigen i øst bare en uke. Sov- jet-Unionen erklærte Japan krig 9. august 1945, tre dager etter at den første atombom- ben var brukt mot Japan, og allerede 14. august kapitu- lerte Japan.

ET ØNSKE

Om tyskerne sa Stalin at han ikke var i tvil om at de var ville mennesker, som hadde satt seg som mål å ødelegge alle men- neskelige verdier, og Roo-

sevelt erklærte seg enig og ga uttrykk for håpet om at Stalin ville skåle på minst 50 000 tyske offise- rers dør.

*

En av grunnene til at det fra britisk hold har vært fremholdt at man ennå ikke fant tiden moden for offent- liggjørelse av referatene, er at det ble vekslet mange min- dre smigrende bemerkninger både om franskmennene og tyskerne.

I nuværende Moskva-am- bassadør Bohlen's referat av det særlige møtet mellom Roosevelt og Stalin heter det at Stalin skildret ødeleggel- sene under den tyske okku- pasjon av Ukraina og sluttet med å si: «Tyskerne er ville, og de later til å hate, med et sadistisk hat alt skapende ar- beide som er gjort av menne- sker.» Bohlen legger til at Roosevelt var enig i denne bemerkningen.

De lite smigrende bemerk- ninger om franskmennene kom særlig fra Churchill, som ikke fant Frankrike verdig til å være med blant stormak- tene.

En god del av drøftelsene ved konferansens slutt dreide seg om skadeserstatningene fra Tyskland. Stalin forlang- te at Tyskland skulle ut med en samlet erstatning på 20 milliarder dollar. Churchill gikk sterkt imot dette og sa at man ikke kunne fastsette noe endelig tall, før man had- de undersøkt Tysklands evne til å betale erstatninger.

Det har også vakt ad- skillig oppmerksomhet at det blant de hemmelige dokumenter som nå er of- fentliggjort, finnes flere sider som er skrevet ned av Alger Hiss, som senere ble dømt til flere års feng- sel — for mened.

SKAL ENDA FLERE HEMME- LIGE PAPIRER PÅ BORDET?

Amerikansk plan vekker irritasjon i London

Det amerikanske utenriks- departement overveier nu å offentliggjøre materialet fra alle konferanser mellom de tre store under den annen verdenskrig — Cairo (1943), Teheran (1943) og Potsdam (1945) innen 30. juni i år, fås opplyst på autoritativt hold i Washington. Informerte kret- ser sier imidlertid at verdens-

reaksjonen på offentliggjø- relsen av dokumentene fra Jaltakonferansen i 1945 kan gjøre det nødvendig å la væ- re å offentliggjøre de øvrige dokumenter.

Man venter at utenriksmi- nister Dulles vil ta spørsmå- let opp etter at han kommer tilbake fra sitt besøk i Ca- nada.

Fra London melder Reuter at statsminister Churchill, den eneste gjenlevende av de tre store, må vente seg en sann kryssild av spørsmål fra medlemmer av Underhuset, som gjerne vil vite hvordan han stiller seg til amerika- nernes offentliggjørelse av dokumentene fra Jalta. I po- litiske og offisielle kretser i den britiske hovedstaden er stemningen amper i dette spørsmålet.

På diplomatisk hold i Lon- don blir det sagt at amerika- nernes plan om å offentlig- gjøre materialet fra alle kon- feransene mellom de tre store under siste krig trolig vil skape alvorlige irritasjoner i forholdet mellom De forente stater og Storbritannia. Det britiske utenriksdepartement gjorde det helt klart at det motsetter seg amerikanernes planer om å offentliggjøre materialet fra Potsdam-for- handlingene, og man regner med at departementet vil innta samme standpunkt når det gjelder de andre stor- maktsforhandlingene.

President Roosevelt og tid- ligere marineminister Frank Knox satte den amerikanske flåtes sikkerhet i fare da de under den annen verdenskrig tillot kommunister å arbeide som radiotelegrafister, heter det i en rapport som er frem- lagt av senatets underkomite for nasjonal sikkerhet den 19. mai i år.

I rapporten viser komiteen til et brev av 1. mai 1942, hvor marineministeren ber presi- denten om ikke å avskjedige de kommunistiske radiotele- grafistene.

I sitt svar understreket pre- sidenten at den form for kommunisme som hersket i Sovjet for 20 år siden, ikke lenger eksisterer.

Til tross for en lang rekke protester fra høyere offiserer fikk de kommunistiske radio- telegrafister fortsette i sitt arbeid, heter det.

AVISEN STOPPES

i tiden fremover for dem som ikke har betalt kontingenten. Unngå stopp. Send bladpen- gene i dag. Bruk gironr. 16450.

De leser denne

annonсен. Andre folk gjør det også. Bruk Folk og Lands annonsespal- ter.

Herlig landsted

på øy i Oslofjorden, strand- rett, naturskjønt og ugenert, gode forbind. med Oslo, 4 min. fra dampsk.kai, straks til salgs. Prisforl. ca. kr. 40 000. Bill. mrk. «Sommer- sted» til ekspd.

VARONNKAR

får fast arbeide fra 14. april til ut mai. Nils Viggén, adr. Viggja p.å. ell. telf. 45 B, Børsa.

Gårdbrukere - Skogeiere

Er det noe De trenger av redskaper ell. maskiner, så send oss en forespørsel. Vi representerer anerkjente fa- brikker og verksteder.

Lite eller stort oppdrag, vi står alltid til tjeneste.

Rimelige betalingsvilkår.

H. SNAPRUD & CO.

KONGSBERG

Biler - Maskiner
Redskaper.
Tlf. 885 - 248.

FOR NASJONAL FRIHET OC SOSIAL RETTFERDICHET**Hvorledes lever unge arbeidere på begge sider av jernteppet?**

Den kommunistiske propagandamaskinen skryter til stadighet om de goder det kommunistiske system bringer unge arbeidere. Men det er et bevislig faktum at unge arbeidere blir like så meget utnyttede og terrorisert som de eldre i jernteppelandene. Beskyttende lover for utnyttelse av unge arbeidere i de østeuropeiske land var bedre før krigen da «kapitalistene» satt med makten i disse land kommunistene nå kontrollerer. For de kommunistiske fagforeninger gjør intet for å beskytte sine medlemmer, da disse organisasjoner nå er statlige institusjoner.

I motsetning til kommunistenes fagforeninger er fagforeningene i den frie verden — uansett hvilket parti som sitter ved makten i vedkommende land, seg stadig bevisst om hvor nødvendig det er å beskytte denne gruppen av arbeidere. Man tenker bl. a. på de mange faktorer i denne forbindelse: Sunnhet, moral, elementær skoleutdanning og yrkesopplæring samt sist men ikke minst deres personlige sikkerhet på arbeidsplassen. De frie fagforeningene har funnet det av største betydning å fastholde en minstealder for ungdom som skal settes i arbeid, samt fastsette visse betingelser for ungdom i tungt arbeid. De frie fagforeningene arbeider ikke bare nasjonalt, men også internasjonalt sett bl. a. i samarbeide med ILO, FN.s internasjonale arbeidsorganisasjon. Og ILO har også gjennomført de oppgaver som ble pålagt organisasjonen. Arbeiderdelegasjonene har med hell satt igjennom i de frie land en rekke avtaler og lovbestemmelser som beskytter barn og ungdom i de forskjellige grener av arbeidslivet.

I årene etter den første verdenskrig var den vanlige aldersgrense for barn i arbeidslivet satt til 14 år. Men senere er denne aldersgrense forhøyet på grunn av den skolepliktige alder. Således kom det til en internasjonal avtale om industriarbeidere, som har vært i kraft i de fleste frie land siden 1941. Der heter det: «Barn under 15 år

må ikke arbeide eller være beskjeftiget med noe offentlig eller privat industriarbeide». I den samme avtalen blir det videre bestemt at i visse yrker hvor det er fare for arbeidernes «liv og sunnhet» bør de nasjonale lover forskrive en høyere alder enn 15 år for ungdom som vil arbeide i disse yrker». I jordbruket er forskriftene omtrent de samme: «Barn under 14 år må ikke arbeide eller beskjeftiges ved offentlige eller private foretagender. Unntak kan gjøres utenom skoletiden, men da må arbeidet være av en slik art at skoleundervisningen ikke lider av det.»

Den internasjonale arbeidskonferansen uttalte i 1945 at man burde fastsette en internasjonal aldersnorm, som skulle ligge ennå høyere, idet minstealderen for ungdom i arbeid skulle settes til 16 år. Den frie internasjonale fagorganisasjonen (ICFTU/IBFG) arbeider for dette mål, samtidig med at organisasjonen er av den mening at minstealderen for farlig arbeid bør være 18 år. Det bør også nevnes at de frie fagorganisasjonene bortsett fra fastsettelse av en høyere minstealder også forlanger at de unge arbeidere nyter godt av sunnhetsmessige tiltak. Om dette heter det i en avtale fra 1946: «Barn og ungdom under 18 år må ikke settes i tungt arbeid. Unntak kan gjøres når de unge arbeidere er legeundersøkt og er blitt funnet sterke nok til å utføre tungt og farlig arbeid». Særlig gjelder dette i gruveindustrien. I f. eks. Amerika og Tyrkia er gruvearbeide forbudt for unge arbeidere under 18 år. I Nederland må man være fylt 16 år for å komme i arbeid i gruvene. Beskyttelsen for de unge arbeidere blir fullstendig gjort ved å påtvinge omhyggelige og hyppig gjentatte legeundersøkelser og andre gunstige sunnhets tiltak. De frie fagforeningene sørger for at disse arbeidervernlovene blir nøye overholdt og slår energisk ned på ethvert misbruk.

Hvorledes er det så i de kommunistiske jernteppelandene? I Polen settes unge

mennesker til arbeid i ethvert yrke så snart de er fylt 15 år. I Tsjekkoslovakia og Bulgaria allerede fra 14 års alderen. Mens tallet på arbeidere under 18 år synker i den vestlige verdens gruver, så stiger tallet i jernteppelandenes. I de kommuniststyrte land overholder man ikke lovene vedtatt av FN.s ILO organisasjon. Tallet på arbeidstimer stiger i jernteppelandene på bekostning av yrkesutdannelsen. Isi niver etter å fullføre de forskjellige

ge produksjonsplanene utnytter kommunistregimene de unge arbeidere uten å bry seg om lovbestemmelser eller internasjonale forpliktelser, og kun med de aller mest nødvendige sunnhets tiltak utsetter kommunistene alle, ungdom såvel som eldre, for alle mulige farer på arbeidsplassen. Alle de ulykkene som er skjedd i de politiske kullgruvene i den siste tid, er godt nok bevis for dette. De såkalte fagforeningene i de sovjetkontrollerte land anser det ikke så nødvendig å beskytte sine medlemmer mot utnyttelse og overgrep, som å forsere regimets produksjon. (FEL).

I vår ekspedisjon arbeides det nå med å plukke ut de som ikke har betalt kontingenten for i år.

Send inn bladpengene så De unngår avbrekk i forsendelsen.

Okkupasjonstida i historie- lærebøkene

Artikkelserien «Okkupasjonstida i historielærebøkene» av J. Fredrik Voss som ble offentliggjort siste høst i Folk og Land, er nå trykt i brosjyreform, forlagt av Forbundet for Sosial Oppreisning, og koster kr. 1.00 portofritt tilsendt.

Vær med å spre denne brosjyren. Send inn penger og en liste over lærere og lærerinner De vil skal lese den, og vi sender brosjyren direkte.

La flest mulig få den. Vær aktivt med i arbeidet for å spre opplysning. La Deres barns lærere få sjangsen til å få vite hva som er galt i lærebøkene.

Send inn et antall adresser og de fornødne antall kroner. Vi overtar arbeidet med forsendelsene.

FORBUNDET FOR SOSIAL OPPREISNING
Postboks 3214, Oslo — Postgiro 15 028

Oslo Stigefabrikk

Brand-, maler- og skyvestiger
oljet, m/ kadimerte beslag

Inneh. Alf T. Lunde

Mosseveien 8

Tlf. 68 88 17, priv. 67 07 79

R. Gjessing

Urmaker

Drammen

Tlf. 25 07

**Hjelpeorganisasjonen
for frontkjempere**

Sekretariatet

Boks 1407, Oslo, Postgiro 180 70

Benytt**HÅNSKOMAKEREN**

i Neubergt. 15 - Oslo

hvis du vil stå på en god fot.

**Victoria
Gjesteheim**

Strandgt. 41

Telefon 497 - Egersund

Tannlege Maamoen

Hansteensgt. 2

Telef. 44 43 33

Tannlege

MARTIN KJELDAAS

Hansteensgt. 2

Tlf. 44 75 54

Annelise Parow

TANNINSETNING

Trondheim

Gisle Johnsonsgt. 5 - V. Lade-
moen kirke - Voldsminde

MJØNVOLD KAFE

Brandbu, Hadeland

anbefales

FOLK OG LAND

Ansv. redaktør og
utgiver:

FINN BRUN KNUDSEN

Utkommer i Oslo

Redaksjon:

Telefon 55 76 56

Ekspedisjon og kasse:

Postboks 3214, Oslo

Kierschowsgt. 5, Oslo

Telefon 37 76 96

Abonnementspriser:

Kr. 20.00 pr. år, kr. 10.00

pr. halvår. Sverige, Dan-

mark: kr. 24.00 pr. år,

kr. 12.00 pr. halvår. Ut-

landet for øvrig: kr.

28.00 pr. år, kr. 14.00 pr.

halvår. I nøytralt omslag

kr. 30.00 pr. år, kr. 15.00

pr. halvår.

Løssalgspris: 50 øre

Annonsepris:

32 øre pr. millimeter

over en spalte

Bruk postgiro nr. 16450

Sambandstrykkeriet

Oslo